

ÂŞIK GÜMRANİ

Dr. Behçet DEDE

Asıl adı Niyazi Aydın olan Gümranî 1921 (1337) yılında Artvin'in Şavşat ilçesinin Çavdarlı (Sorsel) köyünde doğmuştur. Babasının adı Necip, annesinin adı Çiçek'tir.

Şiirlerinde Niyazi ve Gümranî mahlaslarını kullanan şair, her köylü çocuğu gibi, çocukluğunu köyünde koyun, kuzu otlatarak tarlada, çayırdaki çalışarak geçirmiştir. Şiir söylemeye çocuk yaşta başlamış; bugün ana yaşı itibarıyla 71 yaşındadır. Çocukluktan itibaren söyleyip yazmaya başladığı şiirlerini bir araya toplamaya çalışmış, ancak ilk yazdığı şiirleri kaybolmuş. Askerlik görevinden köyüne döndükten sonra yazdığı şiirleri bir defterde toplamış bulunmaktadır.

Geçim sıkıntısı ve ailevi sebeplerden dolayı Ortaokul 2. sınıftan ayrılmak zorunda kalmıştır. Bir şiirinde geçim sıkıntısını dile getirirken şöyle diyor:

**Dünya telaşından geçim derdinden
Akıl ermez nice hallere düştüm.
Ölü yaprak gibi rüzgâr önünden
Kurtulmadım akan sellere düştüm.**

Askerlik görevini tamamlayıp köyüne dönen Gümranî, uzun bir süre çiftçilikle meşgul olmuş, bu arada 14 yıl köyünün muhtarlığını yapmış. Daha sonra, Rize Çay İşletmelerinde işçi olarak çalışmış ve oradan emekli olmuştur. Halen köyünde oturmaktadır.

Şiirlerini irticalen söyleyen ve yazan şair, saz çalamadığını ve bunun eksikliğini duyduğunu, özlemini taşıdığını belirtmektedir. Oldukça güçlü bir şair olan Gümranî, bir şiirin son dört-üçünde kendisini şöyle takdim ediyor:

**Elestü bezminden kalmıştır miras;
Ne çare bu dertten olmadım halas,
Öz adım Niyazi, Gümranî mahlas,
Bu gizli sırrımı diyemez oldum.**

Şiirlerinde daha çok aşk, tabiat, din ve sosyal konulara yer vermektedir. Halk şairliğinin gelenegine bağlı olarak halkın dertlerini dile getirmekte oldukça başarılı görünüyor. «Bu işlere Kim Bakacak?» redifli şiirinde günümüzün sosyo - ekonomik bozukluğunu şöyle anlatıyor.

**Piyasada yoktur ayar;
Esnaf olan halkı soyar,
Bir yerine beşi koyar;**

**Bu işlere kim bakacak?
Her bir meslek her bir iş,
Çok zor oldu böyle gidiş.
Huzur yoktur, herşey bitmiş,**

**Bu işlere kim bakacak?
Gümranî der tutmaz bilek,
Çöktü gitti Ortadirek.
Buna nasıl çare gerek,
Bu işlere kim bakacak?**

Defterler dolusu şiirleri bulunan Gümranî'nin bana göndermiş olduğu üç - dört şiirini burada ilk defa yayımlayarak şairimizi araştırmacılara takdim etmek istiyoruz. Bilindiği gibi Halk şairleri, halkımızın gözü, kulağı ve dilidir. Prof. Dr. Sakaoğlu'nun dediği gibi onlar; «bizim göremediğimizi gören, işitemediğimizi işiten, söyleyemediğimizi söyleyen» yürekli insanlardır. (1)

GÜMRANİ'NİN ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

DÜŞTÜM

**Dünya telaşından geçim derdinden,
Akıl ermez nice hallere düştüm.
Ölü yaprak gibi rüzgâr önünden,
Kurtulmadım akan sellere düştüm.**

Çıkmışım yuvamdan yoktur mekânım,
Kalmadı bir yerde çare imkânım,
Alemler içinde sanki dikanım (diken),
Aldım başım gurbet ellere düştüm.

Alem gezer ticaretin peşinde,
Herkes diyarında, kendi işinde,
Ben Mecnunum bir Leyla'nın peşinde,
Kader böyle imiş, çöllere düştüm.

Gümranıyım ses alırım kaynaktan,
Doyamadım bu karanlık hayattan,
Haber sordum Şirin ile Ferhat'tan,
Âşık olup dilden dillere düştüm.

BOSTUR.

Bir karar kurmayan divane gönül,
Çekil bir kenara hülyalar boştur.
Nedir senin böyle ah u feryadın?
Her gece gördüğün rüyalar boştur.

Sinnimiz geçti de, devrimiz döndü,
Kovanlar boşandı, anılar söndü,
İşlemez bu aşkın gemisi durdu,
Dalga gelmez, bütür deryalar boştur.

Gümrani derdinden yanar da sızlar,
Hep böyle mi geçer baharlar, yazlar?
Ne âşık yaş döker, ne öter sazlar,
Her taraf sakindir, dünyalar boştur.

GÜZELİM.

Dolandım cihanı hiç yoktur eşin,
Özenmiş sen için Mevlâ güzelim,
İncidir, elmaştır ağzında dişin,
Çok olur sen için belâ güzelim,

Hiç olur mu bilmem bu aşkın sonu?
Zehir ettin bana geceyi günü,
Çöllere düşüren âşık Mecnun'u
Sen misin bu elde Leyla güzelim?

Elinle bir zehir versen içilir,
Senin için tatlı candan geçilir,
Her seher yüzünde güller açılır,
Ak gerdanın benli yayla güzelim.

Keklik misin seke seke gezersin?
Melek misin kaşın gözün süzersin?
Düşman mısın beni candan üzersin?
Sakin bakma sağa sola güzelim.

Der Niyazî budam budam budandım,
Bülbül idim gonca güle dağandım,
Hakk'dan haya ettim, kuldan utandım,
Alır mısın beni kola güzelim?

Gümrani, Posoflu Âşık Zarrafi ile karşılaşmış. Bu karşılaşmayı da buraya ahyorum. Yıl : 11.1.1960. Önce Zarrafi söze başlar.

Aşkın ovasında sevda motoru
Döşe her iklime hat, Niyaz usta,
Tabii herkes bilir çektiği zoru,
Aşk adamı eder mat, Niyaz usta.

Mecnun ol, Leyla'çün bekle sahrayı,
Ferhat ol, Şirin için del sarp kayayı,
Bezemişsin lezzet aşkı sevdayı
Daim hayalında fet' Niyaz usta.

İnci, yakut, lâli gevher yığnağın
Sen şeydasın daim, gülşendir bağın,
Der Zarrafi bellidir yakın ırağın,
Sende cahil fikri kut, Niyaz usta.

NİYAZI'den ZARRAFİ'ye

Aşkın yaylasında sevda abası,
Giyindikçe verir tat, Zarraf usta,
Ah çektikçe sızlar gönül yarası,
Hicranı dalından at, Zarraf usta.

Âşık Garip gibi düşem dillere,
Dertli Mecnun gibi inem çöllere,
Gavvas olup dalam derin göllere,
Uyanır içimde dert, Zarraf usta.

Haklıysam burada çekilmem geri,
Hani görem şu sendeki cevheri?
Niyazî ne anlar lâli, gevheri,
Götür bir pazara sat, Zarraf usta.

(1) Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, Şiir Üze-
rine / Şair Üzerine : Ah Şu Saz
Şairleri, ÖNER Sanat Dergisi, Sa-
yı : 22, s. 6-7, 1993 BURSA.